

DŮSLEDKY STÁRNUTÍ POPULACE NA POTŘEBU SOCIÁLNÍCH SLUŽEB PRO SENIORY NA PÍSECKU

Ladislav Průša

Abstrakt

Stárnutí populace se nedotýká pouze systému důchodového pojištění, ale bezprostředně se dotýká rovněž systému zdravotní péče a sociálních služeb, zejména služeb sociální péče. Stávající systém není na tyto důsledky připraven, systém financování těchto služeb neumožňuje stimulovat žádoucí rozvoj těchto služeb, poskytovatelů nerozšiřují spektrum nabízených služeb, neboť jsou závislé na přiznání dotací ze státního rozpočtu, na kterou však není právní nárok.

Cílem předloženého příspěvku je proto ukázat důsledky stárnutí populace na potřebu sociálních služeb ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Písek. Na základě zpracované projekce vývoje obyvatelstva do r. 2030 byl proveden odhad vývoje počtu příjemců příspěvku na péči, na jehož základě se ukazuje, že některé priority rozvoje sociálních služeb na Písecku¹ bude pravděpodobně nutno přehodnotit.

Klíčová slova: sociální služby, demografický vývoj, příspěvek na péči

JEL klasifikace: I3, J1

¹ viz: *Udržení procesů plánování sociálních služeb na území správního obvodu obce s rozšířenou působností Písek - monitorovací zpráva*. Praha: VÚPSV, 2012

Úvod

Na podzim roku 2011 schválilo zastupitelstvo Města Písek nový komunitní plán sociálních služeb do r. 2014. Materiál poskytuje komplexní pohled na aktuální stav v oblasti poskytování sociálních služeb ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Písek vč. určitého výhledu do r. 2014. Jeho nedostatkem je však skutečnost, že neobsahuje analýzu vývoje obyvatelstva v tomto regionu tak, aby bylo možno prognózovat očekávané důsledky vývoje obyvatelstva v následujícím období.

Cílem předloženého příspěvku je proto zpracovat projekci vývoje obyvatelstva v tomto regionu a pokusit se kvantifikovat její dopady na potřebu služeb pro seniory v následujícím období.

1. Východiska projekce

Při zpracování projekce vývoje počtu obyvatelstva v Písku jako obci s rozšířenou působností byla jako výchozí data použita:

- data ČSÚ o věkovém složení obyvatelstva podle pohlaví a jednotek věku ve spádovém území Písku jako obce s rozšířenou působností k 31. prosinci 2010²,
- data Městského úřadu v Písku o věkovém složení obyvatelstva podle pohlaví a jednotek věku ve městě Písku k 31. prosince 2010,
- úmrtnostní tabulky za okresy v období 2006 – 2010 zpracované ČSÚ v r. 2011³,
- projekce obyvatelstva Jihočeského kraje do r. 2065 zpracovaná ČSÚ v r. 2010⁴.

² viz: [http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/A7002F6D18/\\$File/31400311308.xls](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/A7002F6D18/$File/31400311308.xls)

³ viz: <http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/p/4024-11>
[http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/B1002FDB8D/\\$File/402411033.xls](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/B1002FDB8D/$File/402411033.xls)
[http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/B1002FDBCC/\\$File/402411034.xls](http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/t/B1002FDBCC/$File/402411034.xls)

⁴ viz: <http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/p/4021-10>
[http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/A80033BB61/\\$File/40211004.xls](http://www.czso.cz/csu/2010edicniplan.nsf/t/A80033BB61/$File/40211004.xls)

2. Použitá metoda zpracování projekce obyvatelstva

Pro zpracování projekce vývoje počtu obyvatelstva v Písku jako obci s rozšířenou působností byla využita standardní metoda zpracování – komponentní metoda bez migrace s tím, že při prognózování počtu živě narozených dětí byl jako východisko zvolen podíl dětí živě narozených dětí v tomto regionu na počtu živě narozených dětí v Jihočeském kraji v r. 2010. Tento relativně jednoduchý postup byl zvolen proto, že standardně používané metody prognózování počtu živě narozených dětí vykazují již krátce po zpracování relativně velké odchylky v porovnání se skutečností, a proto je nezbytné úrovni porodnosti věnovat trvale pozornost a to především ve vazbě na potřebu služeb pro rodiny s nejmenšími dětmi (jesle, mateřské školy).

3. Výsledky projekce obyvatelstva

Podle zpracované projekce obyvatelstva na spádovém území Písku jako obce s rozšířenou působností do r. 2030 lze předpokládat, že počet obyvatel v tomto regionu klesne v porovnání s r. 2010 o 4 133 osob (o 8,0 %) z 51 885 na 47 752 osob, přičemž ale dojde k významným změnám ve věkové struktuře:

- počet osob ve věkové skupině 0 - 14 let klesne o 1 144 osob (o 15,3 %) z 7 482 na 6 338 osob (s výše uvedeným rizikem), jejich podíl na celkovém počtu obyvatel klesne ze 14,4 % v r. 2010 na 13,3 % v r. 2030,
- počet osob ve věkové skupině 15 – 64 let klesne o 5 446 osob (o 15,2 %) z 35 711 na 30 265 osob, jejich podíl na celkovém počtu obyvatel v tomto období klesne ze 68,8 % na 63,4 %,
- počet osob starších 65 let vzroste o 2 456 osob (o 28,3 %) z 8 692 na 11 148 osob, jejich podíl na celkovém počtu obyvatel vzroste z 16,8 % na 23,4 %.

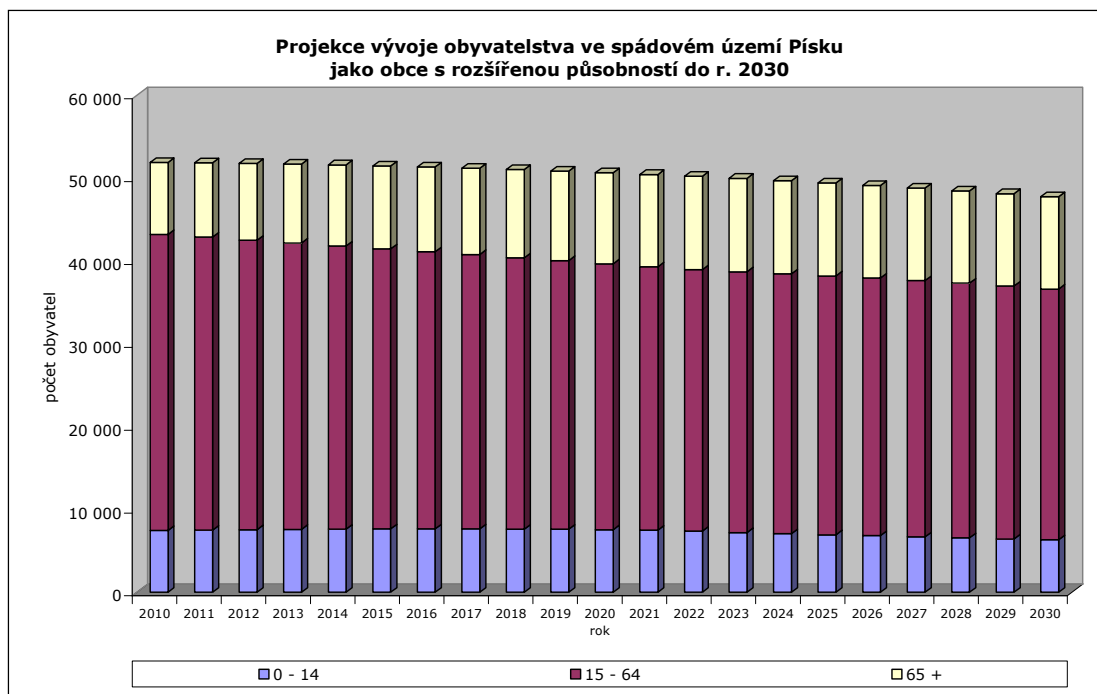
Podrobnější údaje o změnách ve věkové struktuře obyvatelstva jsou uvedeny v tabulce č. 1 a z grafu č. 1.

tabulka č. 1: Vývoj věkové struktury obyvatelstva ve spádovém území Písku jako obce s rozšířenou působností podle zpracované projekce obyvatelstva v tomto regionu

	2010 skut.	2015	2020	2025	2030
		projekce			
celkem	51 885	51 472	50 648	49 410	47 752
0 - 14	7 482	7 651	7 569	6 964	6 338
15 - 64	35 711	33 816	32 092	31 217	30 265
65 +	8 692	10 005	10 988	11 229	11 148
0 - 14 / C	14,4	14,9	14,9	14,1	13,3
15 - 64 / C	68,8	65,7	63,4	63,2	63,4
65 + / C	16,8	19,4	21,7	22,7	23,3

pramen: vlastní propočty

graf č. 1:

pramen: vlastní propočty

4. Důsledky projekce obyvatelstva na potřebu služeb sociální péče

Trendy ve vývoji populace ukazují, že v následujících letech bude nutno věnovat pozornost zajištění potřebných kapacit celého spektra služeb sociální péče. Na základě analýzy vývoje struktury příjemců příspěvku na péči v závislosti na věku příjemce dávky, pohlaví a míře závislosti za prosinec 2007 – 2009 byl prostřednictvím regresní analýzy zpracován odhad vývoje počtu příjemců příspěvku na péči⁵ u osob starších 66 let v celém spádovém obvodu obce s rozšířenou působností.

Z uvedeného odhadu je zřejmé, že:

- počet příjemců příspěvku na péči u osob starších 66 let se bude zvyšovat po celé období do r. 2025 - vzroste počet příjemců příspěvku na péči o 464 osob (z 1 292 osob v r. 2012 na 1 755 osob v r. 2025),
- nejvýraznější nárůst lze očekávat u příjemců příspěvku na péči ve III. a IV. stupni závislosti (o 327 osob z 438 osob v r. 2012 na 765 osob v r. 2025).

Podrobnější údaje jsou uvedeny v tabulce č. 2 a v grafu č. 2.

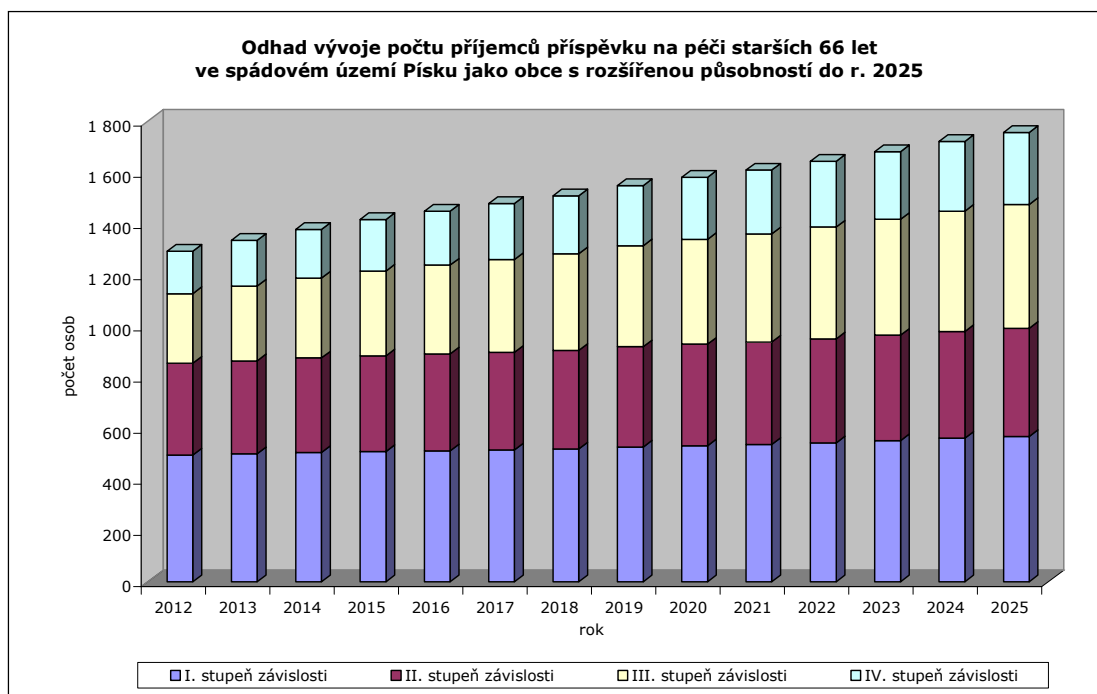
tabulka č. 2: Odhad vývoje počtu příjemců příspěvku na péči starších 66 let v letech 2012 – 2025

	2012	2015	2020	2025
	ORP Písek			
I. stupeň	495	509	532	568
II. stupeň	358	374	396	423
III. stupeň	272	331	409	484
IV. stupeň	166	201	243	281
celkem	1 292	1 415	1 581	1 755

pramen: vlastní propočty

⁵ viz: Průša, L. *Model efektivního financování a poskytování dlouhodobé péče*. Praha: VÚPSV, 2011. ISBN 978-80-7416-097-4

graf č. 2:

pramen: vlastní propočty

I v následujících letech proto bude nutno věnovat pozornost zajištění potřebných kapacit celého spektra služeb sociální péče. Pro konkrétní návrhy je potřeba věnovat pozornost několika klíčovým oblastem ⁶:

- v souvislosti s důrazem na posílení významu terénních sociálních služeb bude nezbytné věnovat soustavně pozornost problematice mapování bytových podmínek seniorů a zdravotně handicapovaných osob především z hlediska jejich bezbariérovosti a finanční únosnosti,
- přípravě na očekávanou změnu systému financování služeb sociální péče a další připravovaná legislativní opatření,

⁶ viz: Udržení procesů plánování sociálních služeb na území správního obvodu obce s rozšířenou působností Písek - monitorovací zpráva. Praha: VÚPSV, 2012

- diferenciaci jednotlivých opatření a definovaných cílů z hlediska jejich realizace v dlouhodobém, střednědobém nebo krátkodobém horizontu.

Závěr

Předložená analýza demografického vývoje ve správním obvodu obce s rozšířenou působností Písek do r. 2030 spolu se zpracovaným odhadem vývoje počtu příjemců příspěvku na péči v tomto regionu ukazuje očekávané důsledky stárnutí na potřebu služeb sociální péče. Reakci na tyto trendy však v současné době významným způsobem ovlivňuje skutečnost, že stávající systém financování těchto služeb je z dlouhodobého pohledu neudržitelný, přičemž potřebné změny lze podle dosavadních úvah očekávat až cca od r. 2016⁷. Tato skutečnost zvýrazňuje nutnost dlouhodobě věnovat pozornost analýzám demografického vývoje a změnám v jeho struktuře nejen na celostátní, ale i na regionální úrovni.

Literatura

Průša, L. *Model efektivního financování a poskytování dlouhodobé péče*. Praha: VÚPSV, 2011. ISBN 978-80-7416-097-4

Model minimální kapacity sítě sociálních služeb na daném modelovém území. Dostupné z <http://www.mpsv.cz/files/clanky/13764/model.pdf>

Udržení procesů plánování sociálních služeb na území správního obvodu obce s rozšířenou působností Písek - monitorovací zpráva. Praha: VÚPSV, 2012

www.czso.cz

⁷ viz: *Model minimální kapacity sítě sociálních služeb na daném modelovém území*. Dostupné z <http://www.mpsv.cz/files/clanky/13764/model.pdf>

Kontakt

Doc. Ing. Ladislav Průša, CSc.

Vysoká škola ekonomická v Praze

katedra demografie

nám. W. Churchilla 4

130 67 Praha 3

e-mail: prul01@vse.cz